

KREATÍVNE ÚČTOVNÍCTVO A TECHNIKY MANIPULÁCIE S ÚČTOVNÝMI INFORMÁCIAMI

CREATIVE ACCOUNTING AND TECHNIQUES OF MANIPULATION WITH ACCOUNTING INFORMATION

Eudmila Bednárová

ABSTRACT

This article deals with various possibilities of influencing accounting information and to describe some techniques dedicated to such manipulation. This approach causes that such accounts do not fulfill their main objective, which is to inform users about the true and fair view of the company. Creative accounting can hardly be avoided, even if we used all precautions. Source of creative accounting are people, who use newest technology that is difficult to detect.

KEY WORDS

Financial Statement. Window Dressing. Balance Sheet Finance. Unfair Practices.

ÚVOD

Účtovníctvo má podávať verný a pravdivý obraz o finančnej a výnosovej situácii podniku. K tomu slúžia jeho výstupy vo forme účtovných zvierok, na ktoré sa spoliehajú externí a interní užívatelia, podľa ktorých robia ekonomické rozhodnutia. Práve snaha prezentovať účtovnú jednotku „v lepšom svetle“ vedie manažment mnohých podnikov k umelému zlepšovaniu dosiahnutých výsledkov. Ďalším dôvodom pre manipuláciu s výkazmi je snaha prilákať viac investorov a tiež snaha o zníženie základu dane, a to podhodnocovaním výnosov alebo nadhodnocovaním nákladov.

MATERIÁL A METÓDA

Cieľom príspevku je poukázať na možnosti ovplyvňovania účtovníctva a uviesť niektoré techniky účelovej manipulácie s informáciami. Zároveň sme sa snažili načrtnúť spôsoby, ktorými je možné zabrániť kreatívnemu účtovníctvu (skresľovaniu účtovných informácií). Pri spracovaní príspevku sme vychádzali z dostupnej ekonomickej literatúry a internetových zdrojov a ich analýzou sme zhrnuli získané informácie o danej problematike.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY A DISKUSIA

Možnosti ovplyvňovania účtovníctva

Najčastejšia definícia, ktorá sa objavuje v odbornej literatúre, označuje kreatívne účtovníctvo ako proces manipulácie s účtovnými údajmi s cieľom transformácie účtovných výkazov z podoby, akú by mali mať, do podoby, akú by si priali ich tvorcovia [3, s. 63]. Praktiky kreatívneho účtovníctva sú teda nečestné, pretože ide o zámerné skresľovanie informácií. Možnosti, ako dosiahnuť takýto stav je veľké množstvo, uvedieme aspoň niektoré z nich.

Veľký priestor pre úpravu výsledku hospodárenia je v oblasti **tvorby a použitia rezerv**. V roku 2007 v Slovenskej republike došlo k zásadným zmenám v účtovaní rezerv. Do uvedeného obdobia bola tvorba rezerv účtovaná do nákladov a rozpúšťaná do výnosov. V súčasnosti sa síce naďalej tvorba účtuje do nákladov, ale už sa účtuje na konkrétny nákladový účet a zároveň sa znižuje hodnota príslušného účtu majetku. Čerpanie rezerv sa účtuje len súvahovo. Nespotrebovaná časť rezerv, prípadne zrušenie rezerv sa účtuje výsledkovo, ale len na nákladové účty, na ktorých bola rezerva vytvorená.

Účtovanie **opravných položiek k pohľadávkam** môže viesť k nadhodnoteniu výnosov. Ide o pohľadávky po lehote splatnosti, ktoré sa uvádzajú v poznámkach k účtovnej závierke. Ich tvorba je významná, lebo pohľadávky sú väčšinou spojené s tržbami a ich rast znamená nadhodnotenie výnosov.

Stanovenie nového **limitu pre registráciu dane z pridanej (DPH)** vedie často podnikateľov ku kreatívnemu prístupu. Dochádza k snahe ovplyvniť výšku obratu tak, aby zvýšenie limitu pre registráciu najmä u malých a stredných podnikateľov neviedlo k povinnosti byť registrovaným pre účely platenia DPH a súčasne od povinnosti platiť túto daň.

Medzi ďalšie možnosti patrí napríklad **výber metódy odpisovania**. Aj keď zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve stanovuje, že majetok sa má odpisovať s ohľadom na jeho predpokladanú dobu životnosti, v praxi ešte stále mnohé účtovné jednotky vyberajú tie metódy, ktoré ovplyvňujú zisky podľa ich želaní. Podľa výskumov sa najčastejšie v praxi používa lineárna metóda. .

Techniky účelovej manipulácie

Techniky účelovej manipulácie majú spoločné s kreatívnym účtovníctvom to, že sa jedná o manipuláciu s údajmi. Rozdiel medzi jednotlivými technikami je v tom, či táto manipulácia je viac či menej zreteľná (window dressing) alebo je k tomu potrebná vysoká odborná kvalifikácia a audítori ju ťažko odhaľujú (mimosúvahové financovanie).

Window dressing ako jedna z foriem kreatívneho účtovníctva spočíva v manipulácii s účtovnými údajmi s cieľom dostať výkazy do podoby, akú by si priali mať manažéri. V roku 1986

Inštitút certifikovaných účtovníkov Anglicka a Walesu (ICAEW) definoval window dressing ako „také vedenie transakcií, pri ktorých finančné výkazy podávajú zavádzajúce údaje alebo nereprezentatívny obraz o finančnej situácii podniku [1, s. 494].

Medzi hlavné techniky window dressingu patrí napr.:

- nedodržanie zásady opatrnosti v účtovníctve,
- skreslenie vykazovania výnosov, ktoré nevyhovujú ich definícii,
- zámena modernizácie majetku za opravu a naopak,
- zámerné vykazovanie krátkodobého majetku a dlhov medzi dlhodobými a naopak,
- skreslenie ocenenia majetku v súvahe už v dobe obstarania,
- výber metódy odpisovania – zlý odhad doby životnosti majetku a pod. [1, s. 495].

Mimosúvahové financovanie definuje ICAEW ako „také financovanie alebo refinancovanie podnikových činností, ktoré sa pri dodržaní zákonných požiadaviek existujúcich účtovných zásad nemusí objaviť v jeho súvahe“ [1, s. 496]. Zjednodušene je možné povedať, že mimosúvahové financovanie je spôsob financovania, pri ktorom nie sú relevantný majetok a záväzky v súvahe danej spoločnosti, ale objavujú sa v súvahách iných spoločností [4, s. 39].

Mimosúvahové financovanie používa tieto hlavné techniky:

- nesprávne vykazovanie leasingu (zámena finančného leasingu za operatívny),
- zaručené pôžičky považované za tržby,
- pôžičky klasifikované ako vlastný kapitál,
- vykazovanie záväzkov (dlhov),
- nevykazovanie záväzkov vyplývajúcich z nezaplatenia pohľadávky a pod.

Odhaľovanie kreatívneho účtovníctva

Skresľovaniu účtovných informácií sa dá zabrániť viacerými spôsobmi. Jedným z možných spôsobov je vyššia prevencia vnútri spoločnosti. Táto prevencia sa týka právomoci a zodpovednosti manažérov alebo vlastníkov, ktorí najčastejšie sa snažia „zmanipulovať“ výsledky spoločnosti. Interný kontrolný systém by mal včas odhaľovať a poukazovať na zámerné chyby, ktoré vedú ku skresleným výsledkom.

Ďalšou možnosťou je sprísnenie štandardov alebo ďalších požiadaviek na vedenie účtovníctva. Niektoré štandardy dokonca vznikli ako ochrana pred kreatívnym účtovníctvom [2, s. 44]. V rámci medzinárodných štandardov sa dá bojovať s týmito problémami nasledovne:

- prijatie striktnejších štandardov,
- viac štandardov zamerať na problémové oblasti,
- viac požiadaviek na zverejňovanie,

- viac uprednostňovať obsah pred formou,,
- prijatie detailnejších predpisov pre účtovníctvo [2, s. 43].

ZÁVER

Účtovné výkazy slúžia ako informačná základňa pre mnohých užívateľov. Ich funkciou je podávať verný a pravdivý obraz o finančnej situácii, výkonnosti a o zmenách vo finančnej situácii podniku. Zodpovednosť za zverejňovanie týchto výkazov majú manažéri a títo sú najčastejšie iniciátormi skresľovania údajov podľa ich predstáv. Tým sa snažia zlepšiť image spoločnosti v očiach verejnosti.

SÚHRN

Cieľom príspevku bolo poukázať na možnosti ovplyvňovania účtovných informácií a uviesť niektoré techniky účelovej manipulácie s nimi. Týmto prístupom účtovné výkazy neplnia svoju hlavnú úlohu, ktorou je informovať užívateľov o vernom a pravdivom obraze spoločnosti. Kreativnému účtovníctvu ťažko zabránime, aj keby sme použili všetky preventívne opatrenia. Zdrojom kreatívneho účtovníctva sú ľudia, ktorí použijú novšie techniky, ktoré bude ťažko odhaliť.

KEÚČOVÉ SLOVÁ

Účtovné výkazy. Aranžovanie. Mimosúvahové financovanie. Nekalé praktiky.

LITERATÚRA

- [1] KOVANICOVÁ, D. Finanční účetnictví. Světový koncept. 5. aktualizované vydání. Praha. Nakladatelství Polygon, 2005. s. 544. ISBN 80-7273-129-7.
- [2] KRUPOVÁ, L. Kreativní účetnictví. Zneužívání účetnictví – možnosti a meze. Praha. Komora auditoru ČR, 2001.
- [3] NASER, KAMAL H. M. Creative Financial Accounting – Its Nature and Use. 1. vydanie. London. Prentice Hall International Limited, 1993. 250 s. ISBN 0-13-061763-6.
- [4] TUMPACH, M. Manažérske účtovníctvo – oficiálna terminológia (preklad do slovenského jazyka). Revidované Autorizovaným inštitútom manažérskych účtovníkov. Bratislava. Iura edition, 2004. 302 s. ISBN 80-89047-59-9.
- [5] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

KONTAKTNÁ ADRESA

Ing. Ludmila Bednárová, PhD., Fakulta Manažmentu PU, ul. 17. novembra č.1, 080 01 Prešov,
email: bednarova@unipo.sk